

## **Beräkning av antagen pensionsbehållning när den avlidne har arbetat i ett annat medlemsland inom EU/EES eller i Schweiz och försäkringsperioder fullgjorda i dessa länder beaktas**

### **Försäkringskassans ställningstagande**

Den antagna pensionsbehållningen ska beräknas utifrån förhållandet mellan antalet försäkringsperioder fullgjorda i Sverige och det totala antalet försäkringsperioder fullgjorda i alla berörda medlemsländer inom EU/EES och i Schweiz. Med fullgjorda försäkringsperioder menas försäkringsperioder fullgjorda till och med året före dödsfallsåret.

### **Bakgrund**

Vid beräkning av efterlevandepension förutsätter rätten till antagen pensionsbehållning att den avlidne kan tillgodoräknas pensionsrätt för inkomstpension för minst tre av de fem kalenderår som närmast har föregått dödsfallet (ramtiden). Om den avlidne har arbetat i ett annat medlemsland inom EU/EES eller i Schweiz under ramtiden kan det hända att kvalifikationsvillkoret inte är uppfyllt. I sådant fall blir efterlevandepensionen lägre på grund av att den avlidne har arbetat i ett annat medlemsland inom EU/EES eller i Schweiz under ramtiden. (I fortsättningen används begreppet medlemsstat som en gemensam beteckning för dessa länder.)

Mot bakgrund av detta har Sverige lämnat in en begäran till kommissionen om att få en anteckning med följande innehåll införd i bilaga VI till rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen (nedan kallad förordning 1408/71). ”När det gäller beräkning av antagen pensionsbehållning för inkomstgrundad efterlevandepension (Lag 2000:461) skall, om kravet i den svenska lagstiftningen på pensionsrätt för minst tre av de fem kalenderår som närmast föregått dödsfallet (ramtiden) inte är uppfyllt hänsyn tas även till försäkringsperioder fullgjorda i andra medlemsstater som om de var fullgjorda i Sverige. Försäkringsperioderna i de andra medlemsstaterna ska anses vara baserade på genomsnittet av de svenska pensionsunderlagen. Om det endast finns ett år i Sverige med pensionsunderlag skall varje försäkringsperiod i en annan medlemsstat anses uppgå till motsvarande belopp.”

Det är nödvändigt att närmare bestämma hur antagen pensionsbehållning ska beräknas när försäkringsperioder fullgjorda i andra medlemsstater ska beaktas. Förarbetsuttalanden och vägledande rättspraxis saknas. Det är inte uppenbart hur förordningens bestämmelser ska tillämpas på den nya svenska efterlevandepensionen. Därför behövs det ett rättsligt ställningstagande.

**När är förordningen tillämplig?**

Förordning 1408/71 är tillämplig om den avlidne

- har varit försäkrad som anställd eller egenföretagare i en annan medlemsstat och
- har omfattats av förordningens personkrets eller om den efterlevande omfattas av förordningens personkrets.

Förutom svenska medborgare omfattas medborgare i de andra medlemsstaterna. I vissa fall kan förordningen vara tillämplig trots att både den avlidne och den efterlevande är medborgare i ett land utanför EU/EES eller Schweiz (rådets förordning [EG] nr 859/2003 av den 14 maj 2003 om utvidgning av bestämmelserna i förordning [EEG] nr 1408/71 och förordning [EEG] nr 574/72 till att gälla de medborgare i tredje land som enbart på grund av sitt medborgarskap inte omfattas av dessa bestämmelser).

**Svenska bestämmelser om beräkning av antagen pensionsbehållning**

I beräkningsunderlaget till omställnings- och barnpension kan det ingå en antagen pensionsbehållning. Det innebär att Försäkringskassan beräknar pensionen inte bara efter den avlidnes faktiskt intjänade pensionsrätter, utan även efter den pensionsrätt som den avlidne skulle ha kunnat få från och med dödsfallsåret till och med det år han eller hon skulle ha fyllt 64 år om han eller hon inte avlidit (dvs. antagen pensionsbehållning) (5 kap. 1 § lagen [2000:461] om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn [EPL]).

Det kan bli aktuellt att beräkna antagen pensionsbehållning för omställnings- och barnpension om

- den avlidne var född 1938 eller senare, och
- dödsfallet har inträffat 1 januari 2003 eller senare.

(5 kap. 1 § EPL och 1 § lagen [2000:462] om införande av lagen [2000:461] om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn).

En förutsättning för att den antagna pensionsbehållningen ska ingå i beräkningsunderlaget är att den avlidne kan tillgodoräknas pensionsrätt för inkomstpension för minst tre av de fem kalenderår som har närmast föregått



dödsfallet (ramtiden) (5 kap. 4 § EPL). Om den avlidne har arbetat i en annan medlemsstat under ramtiden kan det hända att han eller hon inte har minst tre år med pensionsrätt i Sverige. I sådant fall beräknas pensionen endast efter den avlidnes faktiskt intjänade pensionsrätter, eftersom det saknas rätt till antagen pensionsbehållning.

När det finns rätt till antagen pensionsbehållning beräknas denna utifrån ett belopp som motsvarar medeltalet av de pensionsgrundande inkomster och/eller de pensionsgrundande belopp som kan tillgodoräknas den avlidne under ramtiden. När medeltalet beräknas bortser man från de två år för vilka beloppen är högst respektive lägst. (5 kap. 5 § EPL jämförd med 4 kap. 2 § lagen [1998:674] om inkomstgrundad ålderspension)

#### **Bestämmelser i förordning 1408/71 om beräkning av pension**

När någon sammanläggning av svenska försäkringsperioder med perioder fullgjorda i andra medlemsstater inte har behövt göras för att bevilja rätt till förmånen gäller följande. En jämförelse ska ske mellan

- en beräkning enligt den egna lagstiftningen och
- en beräkning enligt förordningens bestämmelser.

Den enskilde har därefter rätt till det högsta beloppet (artikel 46.1 och 46.3 i förordning 1408/71).

En beräkning enligt förordningens bestämmelser innebär att man beräknar ett teoretiskt belopp som grundar sig på samtliga försäkringsperioder inom hela gemenskapen. Pensionen ska med andra ord beräknas som om den avlidne hade fullgjort samtliga perioder i Sverige istället för i andra medlemsstater. Detta belopp ska sedan omräknas utifrån förhållandet mellan antalet försäkringsperioder fullgjorda i Sverige och det totala antalet försäkringsperioder fullgjorda i de berörda medlemsstaterna (den så kallade prorata temporis principen)<sup>1</sup>(artikel 46.2 i förordning 1408/71 till vilken artikel 46.1 a ii i förordningen hänvisar). Principen innebär att kostnaderna för den teoretiskt beräknade pensionen fördelas mellan medlemsstaterna i förhållande till antalet år med inbetalda avgifter. Därmed får man fram det belopp som faktiskt ska utbetalas till den försäkrade (det faktiska beloppet).

Vidare gäller att om förmåner enligt en medlemsstats lagstiftning beräknas på grundval av genomsnittliga inkomster ska sådana genomsnittliga tal

---

<sup>1</sup> Med fullgjorda försäkringsperioder förstås försäkringsperioder fullgjorda före försäkringsfallet. När det gäller efterlevandepension betyder detta försäkringsperioder fullgjorda till och med året före dödsfallsåret.

fastställas enbart på grundval av de försäkringsperioder som har fullgjorts enligt denna stats lagstiftning eller bruttoinkomster som personen haft under enbart dessa perioder (artikel 47.1 c i förordning 1408/71).

#### **Hur ska Försäkringskassan beräkna en antagen pensionsbehållning när försäkringsperioder fullgjorda i andra medlemsstater beaktas?**

En beräkning enligt de svenska bestämmelserna innebär att den antagna pensionsbehållningen blir noll kronor när kvalifikationsvillkoret inte är uppfyllt (5 kap. 4 § EPL).

En beräkning enligt förordningens bestämmelser, enligt vilka man ska ta hänsyn till samtliga perioder inom hela gemenskapen, innebär däremot att en antagen pensionsbehållning ska beräknas om kvalifikationsvillkoret anses uppfyllt genom sammanläggning med försäkringsperioder i andra medlemsstater (artikel 46.2 a i förordning 1408/71). Detta är också innehållet i den bilageanteckning som Sverige har begärt ska införas i förordningen.

Det innebär att för den som under ramtiden fullgjort försäkringsperioder i andra medlemsstater ska Försäkringskassan räkna ut en antagen pensionsbehållning med hjälp av sådana försäkringsperioder. Enligt bilageanteckningen ska dessa försäkringsperioder anses vara baserade på ett belopp som motsvarar genomsnittet av de svenska pensionsunderlagen under ramtiden.

Det måste anses förenligt med förordningens bestämmelser om prorata beräkning att den antagna pensionsbehållningen sedan beräknas enligt ställningstagandet dvs. utifrån förhållandet mellan antalet försäkringsperioder fullgjorda i Sverige och det totala antalet försäkringsperioder fullgjorda i alla berörda medlemsstater. Med fullgjorda försäkringsperioder avses försäkringsperioder fullgjorda före försäkringsfallet, vilket i det här fallet innebär försäkringsperioder fullgjorda till och med året före dödsfallsåret.

Med en sådan beräkning blir resultatet mer fördelaktigt för den försäkrade än om Försäkringskassan bara skulle tillämpa den svenska lagstiftningen, enligt vilken den antagna pensionsbehållningen hade varit noll kronor. Vidare betyder det att den antagna pensionsbehållningen, och därmed också den högre efterlevandepension som detta leder till, relateras till antalet år som avgifter har inbetalats till pensionssystemet för den avlidne.

#### **Aktuella bestämmelser, rättspraxis m.m.**

Detta rättsliga ställningstagande avser 5 kap. 4 § första stycket EPL, föreslagen punkt 4 a till punkten X. Sverige i bilaga VI till rådets förordning

1408/71 samt artiklarna 46.1-3 och 47 i förordningen.

Stig Orustfjord

Heli Artell Wiklund